

7. Гердер В. Г. Идеи к философии истории человечества / В. Г. Гердер. – М., 1997. – 22 с.

*Kashchenko Y.*

## **LANGUAGE POLICY OF THE RUSSIAN GOVERNMENT IN UKRAINE (XVIII – XIX centuries)**

*The article is devoted to the analysis of the language policy of the Russian government in Ukraine during the first half of the nineteenth century, aimed at preventing the formation and development of the Ukrainian language as a key factor in the collective memory of Ukrainians, the formation of their identity.*

*Key words: Ukraine, language policy, Russian power, Ukrainian language, Russian language, collective memory, ethnic identity.*

*Коваль В.*

## **РЕСПУБЛІКАНСЬКА ТА ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ США**

*У статті описуються місця та ролі Республіканської та Демократичної партій США в сучасній політичній системі країни. На основі аналізу робіт європейських та американських вчених зроблені висновки щодо тенденцій та перспективи розвитку партій США.*

*Ключові слова: поняття партії, політичні партії США, функції партій, періоди розвитку партійної системи США, Демократична партія, Республіканська партія.*

Республіканська та Демократична партії США вважаються найважливішими інститутами, що забезпечують демократичний процес американського суспільства, тому їх дослідження дасть можливість прослідкувати ефективність цих політичних інститутів та перебіг демократичного процесу в країні на початку ХХІ ст.

Метою роботи є дослідження ролі та місця політичних партій США у сучасній політичній системі країни.

Дане питання досліджували як вчені США, так і науковці поза межами США. Американську партійну систему вивчали, зокрема Е.Б'юелл, У.Бернхем, Дж. Сандквіст, Дж. Сарторі, Г. Ашер. Класичні європейські праці М. Вебера, М. Дюверже, Дж. Сарторі описують структурні особливості американської політичної системи.

Партії в США займають особливе місце серед інших політичних інститутів: порівняно з їхніми європейськими аналогами вони виконують низку особливих функцій, які забезпечують стабільність та наступність всередині країни. Згідно з класифікацією Дж. Сарторі американська партійна система належить до двопартійного типу [6]. Насправді, не зважаючи на велику кількість партій, лише Республіканська та Демократична партії мають представництво у владних органах національного рівня та переважну більшість у законодавчих та виконавчих органах на місцях.

Конституція республіки не ставить обмеження на кількість можливих партій. М. Дюверже визначив залежність виборчої системи від виборчого законодавства: саме мажоритарна система відносної більшості передбачає двопартійність [3, с. 41]. Разом з культурними та історичними особливостями ці фактори зумовлюють масову підтримку двох партій. Президентська адміністрація, Конгрес, законодавчі та виконавчі органи штатів знаходяться під їх контролем. Всі президенти починаючи з 1856 р., належали до республіканського або демократичного табору. Формуючи політичну систему вони доповнюють та змінюють одна одну. Американський дослідник А. Шлезінджер-мл. описав закон почерговості перебування партій при владі через так звані цикли партійного домінування. Згідно з його теорією, від завершення громадянської війни до 1932 р. в США домінувала Республіканська партія. Змінив ситуацію Ф. Рузвельт, котрий радикально переглянув доктрину Демократичної партії, запровадив державне управління економікою, соціальні програми для робітників. Великий уряд та прихильність національних меншин забезпечили панування демократам на 30 років, яке згодом знов змінилося на тривале домінування республіканців. В американській традиції існує три підходи щодо трактування місця і ролі політичних партій, при цьому визначення самого поняття партії в США не існує. До поняття «політична система» зазвичай об'єднують всі політичні партії, що існують в країні, незалежно від того, входять вони до партійної системи чи ні. Найпоширеніше трактування партій як груп, що намагаються отримати політичну владу шляхом перемоги на виборах. Інший підхід, який склався в американській традиції, визначає партію як групу, що репрезентує соціальні інтереси і часто являє собою коаліцію таких інтересів, метою яких є громадська діяльність. Цей підхід переважав серед дослідників початку ХХ ст.

Ч. Мерріам зазначав, що «основа партії ґрунтується на інтересах індивідуальних чи групових, зазвичай групових, які виражаються в діях соціального контролю, через процес політичного управління...» [5, с. 216]. Відомий дослідник В.О. Кі також визначав основи партії як «секційні, класові чи групові інтереси».

Отже, партія виступає як унікальне об'єднання, що здійснює владу на основі підтримки різноманітних груп. Існує і третій підхід, який, враховуючи групову теорію, пояснює діяльність партій. Згідно з цією теорією, що представлена відомим американським дослідником Е. Даунсом, партії формулюють свою політику заради перемоги на виборах. Згідно з Даунсом, партії уважно слідкують за розподілом громадської думки серед виборців і формулюють свою позицію так, щоб отримати найбільшу кількість голосів на виборах. Ця позиція свого часу зазнала критики.

Розглядаючи партії США, варто мати на увазі такі їх особливості: 1) демократи і республіканці погоджуються з приводу організації американського уряду та суспільства; 2) з приводу багатьох питань, які спричиняють суперечності в суспільстві, дві домінуючі партії не можуть обрати чіткої позиції, оскільки кожна з них своєю чергою внутрішньо розділена щодо цих питань. Насправді з деяких питань поділ в середині партії часом є не меншим, ніж між самими партіями; 3) партії різняться за своїм загальним ідеологічним спрямуванням: Демократична партія є ліберальною та наголошує більше на соціал- демократичних цінностях, Республіканська партія є

консервативною та сповідує лібералізм в економічній сфері. Коли приходить новий президент, він приводить із собою команду управлінців вищого і середнього щаблів, і здійснює більш ніж 2000 призначень тих, хто має керувати федеральними департаментами та агентствами. Призначення відбуваються значною мірою за партійною ознакою. У 1981 р. Р. Рейган зробив спробу змінити урядовий курс, який підтримували демократи протягом останніх 45 років. З цією метою він здійснив кадровий відбір тих політиків, які поділяли його ідейні позиції, і це насправді подіяло. Однією з основних особливостей американських партій є їх спрямованість на перемогу у виборах.

М.Дюверже відзначав, що партії класичного типу вперше з'явилися саме у США, проте, якщо у Європі партії, з'явившись пізніше, встигли пройти етап клубів і аристократичних організацій і стали масовими з широким фіксованим членством, то американські партії залишилися значною мірою незмінними. Їх структура відображає конституційну організацію самого суспільства – найсильніші організаційні одиниці знаходяться на місцевому рівні та на рівні штату, в “апаратах” на рівні великих міст та “командах” на рівні графств, а не в маловагомим загальнонаціональних комітетах. Такі партії, вважав він, не зацікавлені у залученні нових членів чи широких верств – вони зосереджені на своїх лідерах. Адміністративна структура партій США, за Дюверже, має зародковий характер, керівництво розпорошене серед депутатів та має яскраво виражений особистісний характер. [3, с. 40].

Отці-засновники США розглядали політичні партії як джерело розколу і ставились до них негативно. Не зважаючи на таке скептичне ставлення з боку провідних політиків, перші партії були створені в Конгресі вже за кілька років після підписання конституції США. Демократичній партії Т. Джеферсона протистояла Федералістська партія А. Гамільтона. Останній виступав за централізацію влади, а у зовнішній політиці – за співробітництво з Великобританією. Джеферсон більше схилився до конфедеративних засад та союз з Францією. У 1796 р. група конгресменів висунула національного кандидата на президентських виборах, що поклало початок виборам в Конгрес і на президентську посаду на партійній основі. З того часу у партійній системі США відбулась низка важливих етапів. Дослідники виділяють п'ять періодів розвитку партійної системи США:

- **Перший період** тривав з 1796 по 1828 рр., коли відбувалося протистояння між федералістами А.Гамільтона та демократами-республіканцями Т.Джеферсона. У 1828 р. Е. Джексон створив Демократичну партію і переміг з нею на виборах.

- Розкол у лавах Демократично-республіканської партії 1828 року поклав початок **Другої партійної системи**. Опозицію їм склала решта джеферсонівської партії, яку перейменували у Партію вігів. Ці партії формували владу в США до 1854 року.

- **Третя партійна система** сформувалася у 1854 року після створення Республіканської партії, організованої як об'єднання противників рабства та тих, хто виражає інтереси північних штатів з їх промисловими містами та фермерами, на протигагу Демократичній партії. Напередодні громадянської війни як в Демократичній партії, так

і в Партії вігів почалися активні фракційні процеси. Остання розкололася щодо питання рабовласництва і антирабовласницька фракція разом із Партією фрїсойлерів створили Республіканську партію. Перемога північних штатів у громадянській війні забезпечила Республіканській партії тривале панування у Конгресі та на президентських посадах.

- **Четвертий етап** тривав з 1896 по 1932 рр., що стало наслідком тривалого періоду демократичного правління. Велика депресія призвела до нищівної поразки президента-республіканця Г. Гувера і тим самим ознаменувала крах Четвертої партійної системи.

- **П'ята партійна система** сформувалася 1933 року, після того як новий президент Ф. Д. Рузвельт утворив так звану «Коаліцію нового курсу», до якої увійшли демократичні партії штатів, так звані «політичні машини», профспілки та «сині комірці», що належали до них, меншини (расові, етнічні та релігійні), фермери, білошкірі жителі півдня (переважно бідні), безробітні та ліберально налаштована інтелігенція. До прихильників Рузвельта примкнула навіть частина республіканців. Успішна політика Рузвельта та створена ним «Коаліція нового курсу» дозволили демократам перемагати на президентських виборах 20 років поспіль, з 1932 по 1952 роки.

Узагальнюючи досвід американських дослідників можна визначити основні функції політичних партій США. Найважливішою на сьогодні залишається функція організації виборчого процесу. Партії висувають і підтримують кандидатів, активізуючи найпотужніший механізм в політичній системі США. Виборчий процес також приводить в дію інші функції партій, такі як рекрутування нових кадрів, активізація і політична соціалізація населення. Наступною важливою функцією є забезпечення консенсусу та альтернативності в суспільстві. Партії є єдиним механізмом, що скріплює конституційно-розділені законодавчу та виконавчу влади. Закладений в конституції механізм розподілу влад є потенційним джерелом конфліктів між її гілками, а партійна приналежність стає приводом та інструментом для співробітництва між ними. Оскільки партії є основою для кадрового наповнення органів влади, на них покладено функцію забезпечення наступності державної політики у різноманітних сферах. Ця функція супроводжується іншою характерною рисою американських партій – здатністю адаптуватися до соціальних економічних та політичних змін у суспільстві. На функціях консенсусу та альтернативності американських партій наголошують практично всі дослідники. Зрештою, стверджує В. О. Кі, партійну систему США доцільно розглядати радше як історичний процес, ніж як структуровану інституційну поведінку [5, с. 243]. Американський політолог П. Херрінг наголошує на консенсусній функції партій в США. Він стверджує, що партії здатні об'єднувати різноманітні групи під одним дахом завдяки наголосу на емоційній, а не економічній складовій приналежності. Отже, партійна система здійснює примирення між прогресивними та консервативними силами. Саме примирення досягається не лише шляхом дискусій, але й завдяки відчуттю інституційної приналежності. У. Ліпман зазначив, що партійна система США призначена для вирішення політичних суперечностей великого масштабу, оскільки найважливіші політичні

проблеми можна вирішити лише при співробітництві обох партій.

Отже, в політичній системі США є потужний захисний механізм, який полягає в переведенні конфліктів з органів державної влади в політичні партії. Республіканці і демократи діють на національному рівні, тож на них припадає важлива функція формування загальнонаціональної політичної культури, об'єднання інтересів різноманітних груп та територій в єдине ціле та конвертування їх в прийнятні ідеологічні цінності. Однак не всі вчені впевнені у позитивній ролі Республіканської та Демократичної партій. У 1950 р. Комісія з політичних партій Американської асоціації політичних наук (APSA) видала доповідь, в якій відзначалася відносна неспроможність американських партій реалізовувати інтереси та активність своїх членів та запропонувати виборцям послідовну та чітку альтернативу. Ця доповідь, фактично, звинувачувала партії у відсутності відповідальності, покладеної на цей важливий інститут демократії США. Вихід із цієї ситуації захисники партійної системи бачили у низці необхідних змін. Одним із заходів, який пропонували дослідники, було продовження терміну депутатів палати представників до чотирьох років так, щоб він збігався із президентським. Вчені вважали, що такий захід призведе до більшої партійної згуртованості та єдності в уряді. Проблема партійної згуртованості часто виходить на передній план досліджень.

Політолог Т. Лові стверджує те, що життєдіяльність обох партій штучно підтримується низкою факторів: проведенням виборів в одномандатному окрузі за принципами простої більшості, законодавством, відповідно до якого в штатах висуванням від третіх партій та незалежним закрито доступ в списки кандидатів на виборні посади, а також частковим фінансуванням президентських кампаній за рахунок американських платників податків [6]. Оскільки Республіканська та Демократична партії на сьогодні перебувають у стані трансформації, щоб відповідати вимогам суспільства нового століття, подальші дослідження їх розвитку допоможуть виявити тенденції зміни самого суспільства та політичної системи країни загалом.

Таким чином, політичні партії США відіграють важливу роль у політичній системі та житті країни, попри те, що Конституція Сполучених Штатів не обумовлює особливо їх існування. З середини XIX століття для США характерна двопартійна система, коли в політиці домінують дві великі партії, регулярно змінюючи одна одну при владі. На початку XXI ст. політичні партії США зіштовхнулися з новими викликами та перспективами. Політологи та історики поділили розвиток двопартійної системи Америки на п'ять епох, завдяки чому можна прослідкувати історичні причини розвитку двох великих партій – Республіканської та Демократичної. Розглядаючи феномен партій США можна дійти висновку, що протягом трьох століть вони виконували не менш важливі функції агрегування та реалізації інтересів виборців, примирення та відновлення консенсусу у суспільстві, функції, які вони успішно продовжують виконувати і сьогодні. У цьому контексті Республіканська та Демократична партії продовжують залишатися важливими елементами політичної системи США.

### Список використаної літератури:

1. Бьюэлл Э. Архаичны, но адаптативны. О политических партиях США / Э. Бьюэлл // Полис. – 1996. – № 1. – С. 23-34.
2. Дюверже М. Политические партии / М. Дюверже. – М.: Академический Проект, 2000. – 342 с.
3. Журавлева В.Ю. Политические партии США в институтах власти и в обществе / В.Ю. Журавлева // США-Канада. – 2005. – № 4. – С 54-62.
4. Зубок В.М. Партии и исполнительная власть в США / В. М. Зубок, Ю. К. Абрамов. – М.: Наука, 1990. – 432 с.
5. Картунова Е.Я. Платформа или программа: из опыта американских партий / Е. Я. Картунова, А. Н. Даричев // США–Канада. – 1993. – №1. – С. 34-56.
6. Манькин А.С. История двухпартийной системы США / А.С. Манькин. – М., 1981. – 241 с.

Koval' V.

### REPUBLICAN AND DEMOCRATIC PARTIES IN THE US POLITICAL SYSTEM

*This article describes the places and roles of the Republican and Democratic parties in the modern political system of the USA. Based on the analysis of the works of European and American scientists, conclusions were made about future trends and prospects for the development of US parties.*

*Key words: the notion of a party, US political parties, functions of a party, periods of development of the US partyism, Democratic Party, Republican Party.*

Костюченко Є.

### ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

*У статті розглядається проблема впливу європейських інтеграційних процесів на українську національну ідентичність; аналізуються українські реалії та описуються можливі шляхи України в європейський простір.*

*Ключові слова: Європейська інтеграція, Євросоюз, національна ідентичність.*

Проблема національної самобутності завжди була головним питанням для українців на всіх етапах становлення України як держави. Після проголошення незалежності перед Україною постала проблема інтеграції у світові та європейські структури. Інтуїтивно відчувавши свою приналежність до Європейського Союзу, ми виявилися не готовими до європейськості як феномену. Подальший євроінтеграційний процес дедалі більше загострює проблему національно-культурної самобутності українців.

Мета статті - проаналізувати вплив європейської інтеграції на національно-культурну самобутність, визначити шляхи розвитку української євроінтеграції.